

Příležitosti a rizika umělé inteligence ve finančním sektoru

IT ve finančnictví, Praha, 20. 11. 2019

Jan Diblík

Příklady oblastí uplatnění strojového učení ve finančním trhu

- ❑ Autentizace uživatelů (pozor na dopady do oblasti zpracování osobních údajů)
- ❑ Vyhodnocování kredibility klientů
- ❑ Usnadnění přístupu – přepis hlasu na text a naopak
- ❑ Kybernetická bezpečnost – analýza chování uživatelů, zaměstnanců a vyhodnocení důsledků (zamezení přístupu zaměstnanci, neumožnění provedení platby klientovi apod.)
- ❑ Zpracování faktur a jiných typových dokumentů

=> jako stěžejní se ukazuje oblast práce s daty

Výzvy v právu dnes a v budoucnosti

- Data pro účely strojového učení
- Odpovědnost
- Právní jednání
- Autorské právo a jiná práva duševního vlastnictví
- Tzv. algorithmic bias
- Právně-etické otázky
- Autonomní systémy, robotika

Data pro strojové učení – hlavní problematické okruhy

- ❑ Práva k datům – práva duševního vlastnictví (hlavně autorské právo a práva s ním související)
 - data „vlastní“
 - data získaná od třetích stran / veřejně dostupná data

- ❑ Ochrana osobních údajů
 - osobní údaje „vlastní“, kde jsme správcem
 - osobní údaje získané od třetích stran / veřejně dostupné osobní údaje

- ❑ Právo hospodářské soutěže

„Vlastní“ (držená) data

- ❑ Držení dat nepředstavuje automaticky výhru (záleží na právním titulu k jejich zpracování)
 - neosobní data získaná na základě licence
 - autorská práva (fotografie, obrázek, video)
 - práva k záznamu (zvukový, zvukově obrazový)
 - licenční podmínky dle uzavřené smlouvy

Data od třetích stran – veřejně dostupná data

- ❑ Pozor na volně nebo snadno dostupná data, zejména v prostředí internetu (zpravidla nejsou předmětem volné licence)
 - práva pořizovatele databáze
 - autorská práva (fotografie, obrázek, video)
 - práva k záznamu (zvukový, zvukově obrazový)
 - podmínky použití (Terms of Use) dané webové stránky

- ❑ Veřejné seznamy a rejstříky (spravované veřejnými institucemi) podléhají stejným omezením
 - obchodní rejstřík a další veřejné rejstříky
 - katastr nemovitostí

Data od třetích stran - práva k databázi, výjimky

- ❑ Ochrana databází míří na strukturu, uspořádání. Nelze získávat data z takové databáze, i když je její obsah volně přístupný nebo nechráněný.
- ❑ Poskytuje se ochrana jakékoliv databázi, pokud „*pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad*“ – velmi široké vymezení (judikatura dovozuje aplikaci např. na nízké desítky shromážděných hyperlinků)
- ❑ Výjimky jsou stanoveny velmi úzce:
 - pro osobní potřebu (neuplatní se pro právnické osoby nebo komerční účely, navíc to neplatí pro elektronické databáze)
 - pro účely vědecké nebo vyučovací, je-li uveden pramen, v rozsahu odůvodněném sledovaným nevýdělečným účelem
 - pro účely veřejné bezpečnosti nebo správního či soudního řízení
- ❑ Kromě toho může být databáze chráněna jako autorské dílo

Směrnice o autorském právu a právech souvisejících s autorským právem na jednotném digitálním trhu

- ❑ Vytěžování dat (databází i autorských děl) podle Směrnice o autorském právu a právech souvisejících s autorským právem na jednotném digitálním trhu:
 - v článku 3 stanovená výjimka s cílem vytěžování textů a dat pro účely vědeckého výzkumu (obdobně autorský zákon)
 - v článku 4 všeobecná výjimka pro vytěžování dat, **pokud** používání děl a jiných předmětů ochrany nebyly nositeli práv výslovně vyhrazena vhodným způsobem, jako například strojově čitelnými prostředky

- ❑ Lhůta pro implementaci: 7. 6. 2021

- ❑ Dosavadní poznatky:
 - implementace dokončena ve Francii, pozornost zejména k implementaci článků 15 (práva vydavatelů online zpravodajství na odměnu) a 17 (odpovědnost provozovatelů platforem pro sdílení obsahu online)
 - Polsko podalo formální stížnost k SDEU (namítá podobu regulace s cenzurou)
 - v ČR probíhá analýza na úrovni MK ČR

Data pro strojové učení – ochrana osobních údajů 1/2

- ❑ Již spravovaná data („vlastní“ data, kde jsme v pozici správce)
 - v případě již dříve získaných údajů je nutno dostatečně přezkoumat původní účel jejich získání
 - zpracování osobních údajů je vázáno účelem (pro jaký účel subjekt údajů data poskytl)
 - nový způsob zpracování pro účely strojového učení = nový účel zpracování osobních údajů => nutnost zkoumat, zda stávající režim umožňuje
 - vysoké sankce za porušení GDPR

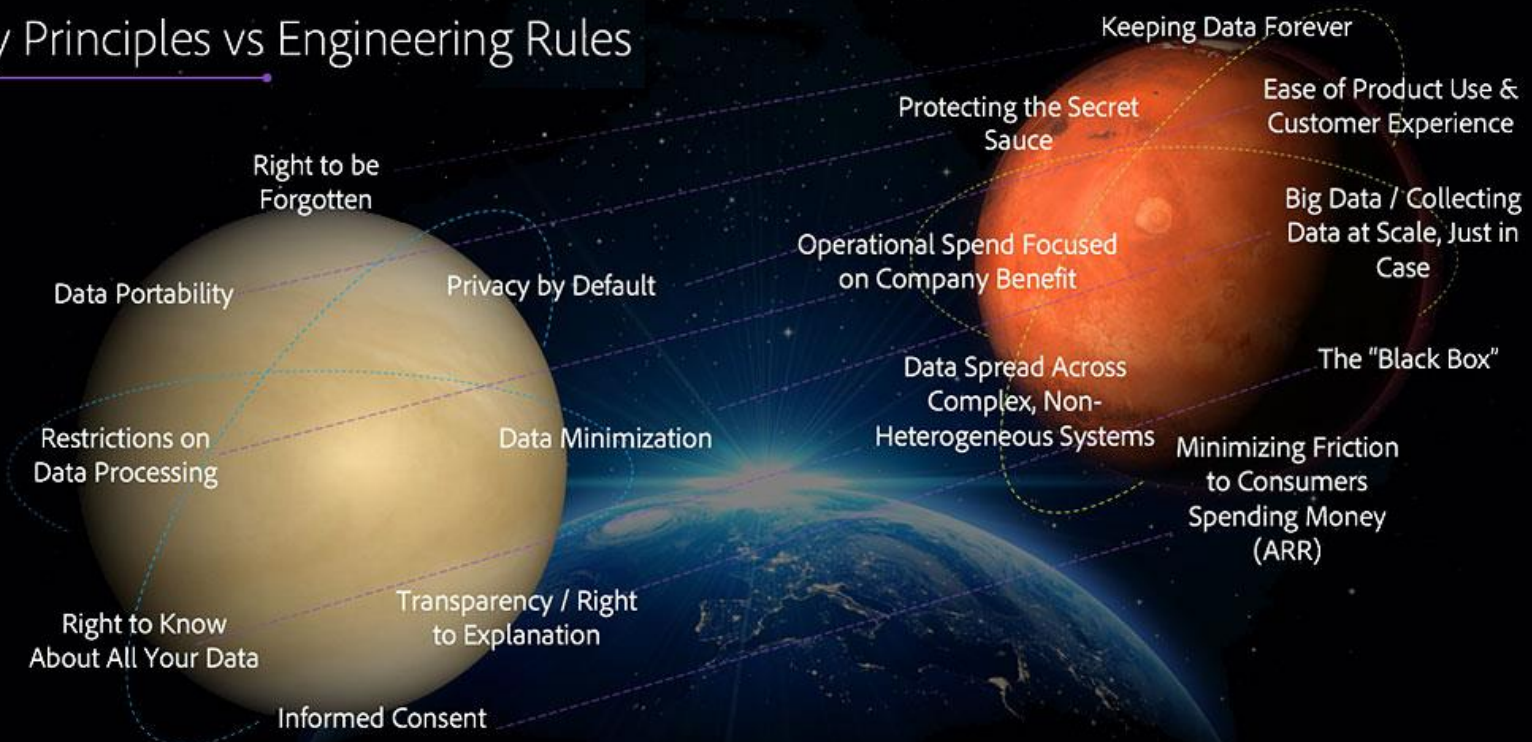
- ❑ Data získávaná z veřejných zdrojů / od třetích stran
 - veřejná dostupnost osobních údajů ≠ oprávnění k jejich zpracování
 - v případě osobních údajů získaných od třetích stran je zejména nutno smluvně ošetřit, že jejich zpracování tímto způsobem je možné
 - nutnost vyjasnit, zda jde o vztah správce - zpracovatel, nebo správce - správce

Data pro strojové učení – ochrana osobních údajů 2/2

- ❑ Při využívání dat obsahujících osobní údaje třeba respektovat GDPR a zákon o ochraně osobních údajů
- ❑ Musí být splněný jeden z důvodů pro zpracování podle čl. 6 GDPR – pokud není možné využít jiný titul, pak je nutný informovaný a svobodný poskytnutý souhlas
- ❑ Zásada minimalizace a další zásady zpracování OÚ podle čl. 5 GDPR
- ❑ Respektování práv dotčených osob včetně práva na vymazání
- ❑ Podle GDPR právo nebýt bez souhlasu předmětem automatického rozhodování založeného pouze na automatizovaném zpracování (s výjimkami) a povinnost zachovat právo na lidský zásah ze strany provozovatele
- ❑ Informační povinnost (existence automatizovaného rozhodování – smysluplné informace o použití)
- ❑ Další speciální (a přísnější) pravidla pro zvláštní kategorie osobních údajů

Strojové učení – jak je to s vytěžováním dat?

Privacy Principles vs Engineering Rules

Data pro strojové učení – právo hospodářské soutěže

- ❑ Problematika koncentrace u malého množství subjektů (může mít dopady na soutěžně-právní regulaci)
- ❑ Známé případy „povinného“ udělení licence k databázím:
 - De Telegraaf proti NOS a HMG (Nizozemí)
 - Ryanair vs. Viaggiare
 - významná role vymezení relevantního trhu
- ❑ Zpravidla může jít o zneužití dominantního postavení, kartelové jednání (tzv. dohody soutěžitelů)
- ❑ Rizika při využívání cenových algoritmů

Data pro strojové učení – snížení rizik

- ❑ Řádná due dilligence použitelnosti daných data setů
 - vyjasnění si rozsahu oprávnění / omezení interně nebo s držiteli práv
 - vytěžování pouze (skutečně) veřejných dat a nevyužívání dat chráněných jakýmkoliv způsobem
 - nevyužívat data chráněná autorskými právy bez licence

- ❑ Ukončení vytěžování dat po výzvě

- ❑ Uzavření smlouvy s nositelem práv k data setu

- ❑ Vytvoření vlastních data setů

Data pro strojové učení – shrnutí

- Použití dat za účelem strojového učení a cvičení AI přináší s sebou rizika
- Je třeba sledovat a znát původ použitých data setů a dat
- Rizika lze snížit analýzou a znalostí rozsahu práv k využívaným datům v kombinaci s odpovídající interní metodikou postupu při získávání a využívání dat
- Zvláštní pozornost je vhodné věnovat osobním údajům

Dopady (nejen) na finanční instituce

- ❑ Význam jak ve fázi vývoje, tak i následného použití
- ❑ Smluvní zachycení podmínek tvorby strojového učení s dodavatelem (může dopadat např. regulace bankovního outsourcingu)
- ❑ Informační povinnost vůči dotčeným subjektům (GDPR)

Etický rámec - 8 zásad odpovědné AI

- ❑ International Technology Law Association (ITechLaw) - 54 právníků a odborníků na AI ze 16 zemí vytvořilo etický rámec
- ❑ Celkem 8 zásad:
 - etický účel a přínos společnosti
 - odpovědnost
 - transparentnost a vysvětlitelnost
 - poctivost a nediskriminace
 - bezpečnost a spolehlivost
 - otevřená data a spravedlivá soutěž
 - ochrana soukromí
 - ochrana duševního vlastnictví
- ❑ Návod, jak přemýšlet o provádění odpovědné AI, která umožňuje veřejný prospěch a minimalizuje nezamýšlené důsledky

Budoucnost a její vyhlídky – co nás čeká v legislativě 1/2

- ❑ **EU:** Ethics Guidelines for Trustworthy AI ze dne 8. 4. 2019 (COM(2019)168 final)
- ❑ **EU:** High-Level Expert Group on Artificial Intelligence <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>
- ❑ **EU:** Občanskoprávní pravidla pro robotiku - návrh byl Výborem pro právní záležitosti Evropského parlamentu předložen dne 12. 1. 2017 (návrh byl schválen a bylo přijato usnesení ukládající Evropské komisi, aby předložila konkrétní návrh unijní právní úpravy pro právo robotiky)
- ❑ **EU:** Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2019 o autonomním řízení vozidel v evropské dopravě (2018/2089(INI))

Budoucnost a její vyhlídky – co nás čeká v legislativě 2/2

- ❑ **ČR:** Veřejná konzultace k AI pod gescí MPO, další aktivity MPO s tím spojené
- ❑ **ČR:** Výzkum potenciálu rozvoje umělé inteligence v České republice ze dne 10. 12. 2018
- ❑ **ČR:** Národní předpisy v souvislosti s GDPR zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- ❑ **INT:** Regulation L 2, Rules of the Air, Attachment X / International Civil Aviation Organization (drony)

Quo vadis, AI?

❑ Microsoft (Future Computed, 2018):

- *„It seems likely that **many near-term AI policy and regulatory issues will focus on the collection and use of data.** The development of more effective AI services requires the use of data — often as much relevant data as possible.“*
- *„As vast amounts of data are generated through the use of smart devices, applications and cloud-based services, there are growing concerns about the concentration of information by a relatively small number of companies.“*

❑ The Economist (2017):

- *„A century ago, the resource in question was oil. Now similar concerns are being raised by the giants that deal in data, the oil of the digital era.“*

Děkuji za pozornost!

Jan Diblík

partner Havel & Partners, advokátní kancelář

jan.diblik@havelpartners.cz

Právnícká firma roku
pro domácí kancelář
v České republice
(2015, 2017, 2018)

Nejúspěšnější kancelář v ČR
a na Slovensku dle počtu
nominací a titulů dosavadních
ročníků soutěže

Právnícká firma roku
v České republice
(2018, 2019)

Nejlepší právnícká firma
roku v České republice
(2018)

Nejlepší právnícká firma roku
v České republice
(2017, 2018)

Nejlepší právnícká firma
pro oblast fúzí a akvizic
v České republice
(2018, 2019)

